

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

XI priores dies complectens

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1863

De S. Guilielmo Abbate S. Benigni Divione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72708)

CIRCA
AN. CHR.
DCCXX.

DE S. STABILE

ARVERNENSI EPISCOPO.

1 JAN.

Colitur Kalendis Januarii S. Stablis Episcopus Arvernensis, sive Claramontanus xxxviii teste Ferrario in generali catalogo Sanctorum, Joanne Chenu in Chronologia Episcop. Galliae, Claudio Roberto, Joan. Savarone in Origin. Claramont. qui ex veteri libro rituali ms. Ecclesiae S. Illidii, sive Illi-

dii iv, Episcopi Claramont. docet 1 Januar. decessisse, solitumque ejus festum celebrari in eadem S. Illidii ecclesia officio octo lectionum, Octavam vero quatuor, velut Confessoris Pontificis. Aliud quoque profert de eo testimonium ex monumentis monasterii Moziacensis.

AN. CHR.
MXXXI.

DE S. GUILIELMO

ABBATE S. BENIGNI DIVIONE.

1 JAN.
S. Guilielmi
nomen in
Martyrolo-
giis.

Sancti Guilielmi, sive Willelmi, Abbatis natalem consecrat Menardus in Martyrologio Benedictino Kalendis Januarii his verbis: Fiscani, depositio S. Guilielmi Abbatis, discipuli S. Majoli. Libro 1 Observationum, vitam ejus breviter recenset ex ms. S. Benigni Divionensis, quam hic integram exhibeo a doctissimo humanissimoque Jacobo Sirmondo nostro submissam, scriptam olim a Glabro Rodulpho, ut ipsemet testatur lib. 4, historiae suae cap. 4. Nec non praenominatus Pater monachorum, fundatorque coenobiorum eximius Willermus, de quo etiam perplura forent dicenda utilia, nisi quod in libello, quem de vita et virtutibus illius edidimus, prolata dudum fuisse noscuntur: unum restat tamen quod novi ibidem minime contineri. Migravit enim praedictus Pater a saeculo ad beatorum requiem in Neustriae partibus, in Fiscaninense videlicet monasterio supra mare Oceanum constituto, quod a Rothomagense urbe quadraginta fere milliariis distat; uti tantum condecebat virum in loco optimo ejusdem ecclesiae.

Vita a Glabro
Rodulpho
scripta.

Fiscani mor-
tuus est.

Puer aeger
ejus ope san-
atur.

Mira ordinem
Benedictinum
propagat.

Construit
Fructua-
riense mo-
nasterium.

2 Post aliquot fere dies contigit ut puerulus fere decennis valida confectus aegritudine, ad sepulchrum illius gratia recuperanda sanatis duceretur: ibique a parentibus dimissus decubabat solus: qui subito respiciens vidit super idem sepulchrum insidentem aviculam, formam columbae praeferentem; quam diu intuens obdormivit, dehinc levi exoletus somno, evigilans ita se reperit incolumem, ac si nihil aegritudinis persensisset. Suscipiunt itaque laeti parentes suum: fit omnibus commune gaudium.

3 De ego agit idem Rodulphus lib. 3, cap. 3. Claruit eo in tempore in praedicta domorum Dei melioratione venerabilis Abbas Willermus; a Beato siquidem Majolo primitus Ecclesiae sancti Martyris Benigni Pater constitutus. Quam videlicet ecclesiam illico tam mira locatione permutavit, ut hujuscemodi alter difficile queat inveniri; regulari etiam distinctione non minus effloruit, atque incomparabilis hujus ordinis suo tempore propagator extitit. Sed quantum pro hac re diligebatur a religiosis et piis, tanto magis detrahebatur, insidiabaturque a fraudulentis et impiis. Fuit enim ex Italia ortus, nobilem ducens a parentibus prosapia: nobilior tamen illustrem per assecutam scientiam. Nam in eodem territorio, scilicet in fundo, qui ei parentum jure debebatur, prius vocato Vulpiani, construxit Monasterium totius Graeciae abundantissimum, postea ab ipso mutato nomine Fructuarense cognominatum. Quod cum multigenis locu-

pletasset beneficiis, constituit ibi monachorum Patrem, per omnia se imitantem, nomine Joannem.

4 Erat enim praedictus Willermus acer ingenio, et insignis prudentia, idcirco summum in palatiis Regum ac ceterorum Principum obtinebat locum. Quodcumque denique monasterium proprio viduabatur Pastore, statim compellebatur tam a Regibus, vel Comitibus, quam a Pontificibus, ut meliorandi gratia illud ad regendum susciperet; quoniam ultra cetera divitiis et sanctitate ipsius patrocinio assumpta cernebantur excellere monasteria. Ipse quoque firma testabatur assertione, quia si hujus institutionis tenor quocumque loco a monachis custodiretur, nullam omnino indigentiam ejusdem rei paterentur. Quod etiam evidentissime declaratum est in locis sibi commissis. Et nonnullis de propagatione ordinis Benedictini in Gallia, atque origine Congregationis Cluniacensis interjectis: Hic tamen, inquit, Pater scilicet Willermus, de quo in praesentiarum sermo exordium habuit, praee omnibus exinde praecedentibus praescriptae institutionis laboriosior ac spermologus fructificator est repertus.

5 Agit de S. Guilielmo fuse Claudius Robertus in Divione sua, ubi recenset ab eo reformatas Abbatis Bezuensem, Melundensem, Reomensem, Tornodorensem, Tullensem, Metensem, Gemiticensem, Vezaliensem, Parisiensem S. Germani, Meldensem S. Pharonis, Fiscanensem.

6 De eodem Andreas Duchesnius in Notis ad vitam S. Majoli Cluniacensis: Willelmus monasterium S. Benigni Divionensis praecipiente Majolo reformavit, ejusque Abbas et Rector constitutus est, uti docet Chronicon ejusdem Monasterii his verbis: Videns Dominus Episcopus Bruno statum loci in ambiguo positum, supplex adiit D. Majolum Cluniacensis monasterii Abbatem, multaque prece poposcit, quatenus ejus auxilio quivisset reparare in melius, interius religionem, et exterius possessiones. Cujus precibus flexus reverendus Abbas Majolus, dedit ei XII Monachos ex omni congregatione electos, disciplina sanctae religionis instructos, divina et humana sapientia doctos, nobilitate carnali claros. His Abbatem praefecit Willelmum nomine, et patrem spiritalem sibi poscentibus filiis instituit.

7 Hic Italia extitit oriundus, alto satus germine et nobili prosapia editus; quem supradictus D. Majolus Roma veniens in monasterio Lanceio dicto, ubi a puero educatus fuerat, reperit; assumensque eum

*Excusi ha-
bent, induc-
batur.

Multa Mono-
steriis pro-
ficitur.

Abbas va-
rius reformat.

NOT. 17.

Mittitur ut re-
formet S. Be-
nigni cono-
bium.

Ejus genus, et
in Gallias
adventus.

PER
GLA. RODULP.

Ejus egregia
virtutes ac
dotes.

Aliis monast-
riis præfici-
tur.

Abbatiam
S. Germani
Parisiis refor-
mat.

ipso deprecante, secum adduxit Cluniacum ætate juvenili florentem. Ordinatus est igitur Abbas a D. Brunone Episcopo anno Domini mccccxc. Officio vero Abbatis accepto, divinis seipsum cœpit exercere virtutibus. Erat enim corpore castus, mente devotus, affabilis alloquio, prudentia præditus, temperantia clarus, interna fortitudine firmus, censura justitiæ stabilis, longanimitate assiduus, patientia robustus, humilitate mansuetus, bonorum operum gratia plenus, etc.

8 Hujus audita fama religionis Henricus Dux Burgundiæ, sicut fertidem Chronicon, commisit ei Abbatiam Verzeliacensem pene ad nihilum redactam, ut ab eo restitueretur in pristinum statum: quod et fecit auxiliante Deo. Dominus quoque Episcopus Bruno omnia in suo Episcopio monasteria ipsius delegavit providentiæ, Abbatiam scilicet Besuensem Apostolorum Petri et Pauli honore dicatam, monasterium S. Joannis quod Reomans dicitur, locum Sancti Michaelis Archangeli juxta castrum Tarnodorum, Abbatiam Mellundensem, ubi Sanctus Valerius Archidiaconus et Martyr quiescit. *Plura isthic congerit scriptorum de Wilelmo testimonia Duchesnius, et Claudius Robertus loco citato.*

9 De Parisiensi S. Germani monasterio ab eo ad pristinam pietatem revocato ista habet Aimonini ampliatio lib. 3, cap. 47. Dum monachi sæpefati cœnobii sæculari modo vitam ducerent, piissimus Robertus Rex una cum sua uxore, videlicet Constantia Regina, accersens Dominum Guilielmum Abbatem Divionensis cœnobii, ei Abbatiam dedit Beati Germani: qui eam regulariter instituens anno Domini mxxx vita decessit imo anno mxxxii ut patet ex indictione xiv littera Dominicali C cum obierit feria vi Kalendis Januarii.

10 Trithemius lib. 3 de viris illustribus ordin. S. Benedicti cap. 240. Wilhelmus Abbas Divionensis, vir doctus scientia scripturarum, et morum honestate insignis, magno zelo regularis disciplinæ fervens, multis virtutibus clarus enituit, quemadmodum in gestis ipsius scriptum invenitur. Claruit anno Domini 1020. Sigebertus ad ann. 1027 vocat severitate reverendum. *Haud scio an sit in Sanctorum catalogum adhuc publice relatus.*

VITA

S. GUILIELMI

AUCTORE GLABRO RODULPHO.

PRÆFATIO AUCTORIS.

Dulcedine sancti Spiritus præditis Patribus venerandis, ac diligendis Fratribus ubique Ecclesiarum Dei universalis documentis in charitativa spe servientibus, monachorum infimus Rodulphus, tantillam obeditionis exhibitionem. Placere denique unanimi-
tati vestræ diffidimus, * si de vita vel conversatione vestri omnium dilectoris, Domni videlicet Sacerdotis atque Abbatis Willelmi, prout divina pietas largiri dignata fuerit, posteris mandare studuerimus. Plura siquidem a nobis visa, plurima tamen a veracissimis relatoribus comperta hujus narrationis informabant seriem. Idcirco communem fidelium virtutigenum obsecramus charitatem, ne simplex contemptui habeatur sermo, neve pro vili canistro puræ respuatur similaginis offa; cujus si prudenti manu exercitaretur materia, omnem valeret excludere inopiam, et sospitatem conferre perennem.

*potius, nisi.

Unde hauserit
Rodulphus
quæ scribit.

CAPUT I.

S. Guilielmi ortus et parentes.

Vir igitur religiosus Dominus Willelmus, quem pius Dominus Ecclesiæ suæ filius pastorem, ac juris suæ legis propagatorem constituit, natione quidem Italus: avus tamen ejus, Vibo nomine, militari industria clarus, gente Suevus fuit. Qui scilicet ob inimicitiarum ultionem, nativam relinquens provinciam, perrexit habitaturus Italiam, ibique copiose locupletatus opum gratia feliciter deguit.

3 Hic ergo extitit genitor Roberti, qui accipiens sibi uxorem ex Longobardorum nobilioribus, nomine Perinzam quæ fecunda prole filiorum genuit ei etiam præcunctis optabilem Willelmum. Contigit namque sub ipso tempore illius nativitatis, Berengarii Longobardorum Rege defuncto, ut Otto Imperatorum maximus hostili manu omnem sibi subjungendam peteret Italiam. Qui comperiens prædicti Berengarii uxorem in quoddam castrum situm in lacu urbis Novitiæ fecisse confugium, atque cum ea viros, quorum conspiratio rebellis foret eidem Imperatori. Ad quod illico devertens cinxit illud ferocis obsidione exercitus. Erat enim prædictus Robertus in eodem castro cum propria uxore et liberis: cui etiam quinque illorum cum sua Domina curam atque tutelam commiserant sui. Cumque diutius ab utriusque partibus acerrime decertatum fuisset, cernens Imperator differri sibi victoriam, tentans largitionibus munus clam inflectere suorum hostium signiferum. Nam spondit ei cum maximis donis etiam ad sublimitatem suam celsitudinis locum, si suos deserens illius parti faveret. Ille verominime adquevit, utpote miles adjuratus, respondens sibi optabiliorem fore proprii interitum corporis, quam sacramentis assertæ fidei desertor haberi. Post aliquot vero dies habito invicem pacis consilio in deditionem gratis devenere Imperatoris.

4 Tunc quoque iidem Robertus, ut erat vir prudens ac strenuus, suggestit Imperatori, ut filium, quem ei uxor sua intra ipsius obsidionem castri pepererat, Catechumenum fieri per manum Imperialem præcepit. Quod ille libentissime annuens, ut monitus fuerat impleri mandavit, ac propria puerum sustulit dextera, eique nomen indixit Willelmum, quem scilicet postmodum Regina conjunx illius ex sacro fonte suscepit Baptismatis.

5 Erat ergo, ut diximus, ejusdem genitrix non solum prosapia nobilis, sed etiam morum honestate præcipua. Hæc siquidem referre erat solita de eodem puero hujusmodi verba: Videbam me, inquit, nocte quadam dalmatica veste indutam, statimque Solis radius illustrabat mihi mamillam dexteram. Dehinc vero apparuerunt quidam vultus gerentes Angelicos, ipsique filium meum mihi abstrahentes altius efferebant eundem infantulum claritate nimia circumfusum. Ego quoque hæc intuens pavore: perterrita nil aliud quod dicerem reperiebam, nisi tantum, Sancta Mater Domini Salvatoris tibi committo, custodi illum.

Angelos per
somnia
videt mater
ejus.

CAPUT II.

Studia litterarum; vita ejus monastica Luciaci una cum patre Roberto.

Alia namque perplura optimi præsagii, quæ nos fastidium vitantes reticemus, conspiciebantur in illo. Nam et habitudo tenerrimæ ætatis ita dissimilis videbatur ceterorum ut nimium admirabilis haberetur. Propterea uterque parens uno consensu ac voluntate, cum suorum omnium favorabili sortem Christo Domino vovere illum in ejus domo assidue servitutum.

Deo devovetur
a parentibus.

7 Duxerunt

In monasterio
eruditur.

7 Duxerunt autem illum cum esset fere septennis ad monasterium Sanctæ MARIE, Sanctique Archangeli Michaelis in honore Sanctorum, nomine Luciaum, in quo etiam veneranda habentur ossa Beati Martyris Januarii. Ibiq; juxta morem normæ regularis eum ipsius loci Abbati obtulerunt. Qui satis devote illum suscipiens sacræ Monachilis religionis etiam veste induit. Hic namque tradidit ei primos litterarum apices, atque hujusce custodiæ addidit præceptorem, cujus animum stupor invasit nimius, quoniam velocitas sensus sibi commissi pueri ad tantam proficiebat indaginem, ut universa priorum conscholasticorum studia in brevi transcenderet spatio. Proinde in admiratione non modica jam tunc tam Abbati quam fratribus ceteris habebatur.

Præstat di-
cendi celeri-
tate.

Anni cum
adhuc pueri-
tum comple-
xæ, mammae
lacte turgent.

8 Præterea in vicino monasterio quadam annis, cujus erat maritus jam senior, congruum habebat domicilium. At quod prædictus puer familiaris curæ providentia per dies ducebatur: in quo etiam aliquotiens quietis noctium gratia suscipiebatur. Cum igitur prædicta annis eum aliquando diligentia fovendi in sinu proprio brachiis complexa fuisset, mammae quæ latis pendebant ac rugosis pellibus, subito turgentibus lac fudere uberrime. At illa ut erat piæ mentis, ac Deum timens religiosus quibusque sagaciter intimare curavit, quoniam isdem qui videbatur puer, excellentioris vitæ ac diligentis vitæ gratia esset augmentandus.

Varia gerit
officia.

9 In processu namque temporis cum adolevisset, ac jam in Dei timore obedienter servire studisset, non defuere invidentiæ stimuli. Quibus etiam sæpius agitated constantersustulit illorum probra, in quorum profectum toto conamine laboraverat. Nam olim in Vercellensi urbe primitus, postmodum apud Ticinum sub tuta custodia regulas artis grammaticæ pleniter didicerat. Constituitur etenim divini officii assiduus custos, ac scæla capitalis illius loci. Qui felici virtutum incremento Deo fovente proficiens, commissa est ei Secretarii cura, atque administratio, nec non etiam totius suppellectilis sanctuarii, domi forisque consiliorum diffinitio.

Patrem ad vi-
tam monasti-
cam inducit.

10 Cœpit interim cogitare qualiter suum genitorum a fluctivaga istius sæculi cura subtraheret, ac quod illi vitæ supererat secum in monasterio pro æternæ requie laborando consumeret. Nam mater illius jam in pace obierat. Tunc nempe suasit ei, ut mente tractaverat, et ille statim dilecto obedivit filio, imo Deo, qui ei præstitit talem. Sicque satis accurate cum plurimis donorum xenis duxit illum ad monasterium, ubi devotissime a cunctis susceptus in sanctæ conversationis habitu et ipse devote vivens non mulo post, præsentem filio, optimo fine vitam complevit.

CAPUT III.

Remora in suscipiendo Sacerdotio. Iter ad monasterium S. Michaelis.

Renunt Sacer-
dotio ordinan-
dus jurare
fidelitatem
Episcopo.

In terra petebatur promoveri ad diadematis officium, qui revera obsequens extiterat inferiorum præceptionibus graduum, ut etiam ipsis Sacerdotibus imitabile foret exemplar ad iter arripiendum tutum. Sed prædictum monasterium in Vercellensi urbis Episcopo situm, atque ejusdem Episcopi ditioni subiacebat. Insoleverat etiam malæ arreptæ consuetudinis usus, ut nullus fratrum loci illius Levitici ordinis gradum prius susciperet, quam sese assertionem jurandi promitteret servaturum fidelitatem Episcopo. Hoc quoque dum suggestum fuisset Willelmo, ut juxta illorum morem faceret, ut erat eleganter affabilis, respondens dixit se non posse salubriter perpendere, ut pro his quæ solius Dei imperio gratis præstari debeant, horum ministro alicujus sanandæ fidei assertionem ullo modo exhiberet. Quin potius, inquit, terribilem hujusmodi

assentatoribus Salvatoris sententiam imminere. Atque hujusmodi responso prolato omnino quod hortaverant facere distulit.

PER
GLA. ROGER.

Ideo vexatur.

12 Illico nempe oppido ab hujusce suasoribus de- tractionum conrosionibus lacessitur, ab ipso Præsule redarguitur, ac veluti contumax sui juris habetur. Ille vero talia pro nihilo ducens, ac magis magisque in Dei se cultum adstringens, ita ut pene ipsi soli omnis cura ac sollicitudo psallendi, legendi, horarumque pulsandi die noctuque loci illius incumberet; erat enim castissimæ mentis et corporis, paratus ad omne bonum: ac meditabatur frequentius, si forte quempiam reperire locum valeret, ad quem transiens devotius præceptis regularibus inservire liceret. Jam enim inibi fervor disciplinæ regularis admodum temperat. Proinde accepta quondam licentia orationis ac visitationis gratia, ut ad monasterium B. Archangeli Michaelis, quod situm constat in altissimis jugis Alpium pergeret. Qui dum ad montis radices devenisset, atque ut est iter arduum ascendendi ad monasterium jam pene superaret; ipsius equus, quem post se habena dextera injecta trahebat ab angusto tramite pede luendo paululum devians, excusa habena quantum est illud immane præcipitium, totus ruit. Quod cernens vir Deo devotus, mente quidem exterius, vultu tamen sereno perrexit ad Ecclesiam, orationi incubuit, ibique diutius ac si nil adversi contigisset, oravit. Deinde vero exiens, misit famulum si forte de equo aliter quam sperare poterant contigisset, ut ei renuntiaret: qui egressus reperit eum in loco, ubi præceps ruerat, stantem incolumem, ita ut nulla omnino læsura in eo videretur, sed neque in loris aut ligno sedilis aliqua attritio appareret. Siquidem cum millaria duo, et eo amplius a loco unde ruina cœperat usque in vallem ubi substiterat computentur. Receptoque qui missus fuerat, equo, ei qui amisit reduxit. At ipse gratias omnipotenti Deo referens alacer ad monasterium rediit. Quæ res gesta plurimis admirationem præbuit, atque indicium sanctitatis.

Cogitat alio
ire.

Equum in
præcipitium
prolapsum,
incolumem
recipit.

*hic aliquid
videatur
deesse.

CAPUT IV.

Migrat Cluniacum cum S. Majolo Abbate. Sacerdotium suscipere ex humilitate renuit.

Andierat jam fama multiplici personante monasterium esse cognomento Cluniacum in partibus Burgundiæ, cujus sanctitatis ordo ac distinctio regularis, materque virtutum discretio præ cunctis incomparabiliter vignerant ab initio; ad quod etiam ire, illud invisere, toto mentis flagrabat desiderio. Contigit quoque dum hoc meditaretur agere, ut sanctissimus Abba prædicti loci Majolus sacra Ecclesiarum loca ex more visitans, ad cœnobium Luciaum diverteret. Quod cernens famulus Christi Willelmus, intelligensque suum a Deo desiderium compleri decretum, secretius accessit ad Dei virum, eique sui pectoris patefecit arcanum. At ille nimium alacriter spondit ei juvamen optabile ad omne quod in divini operis cultu decreverat exercere. Dehinc Romam pergens perinde rediturus ut secum ad diu optatum locum illum deduceret.

Agit cum
S. Majolo de
adeundo Clu-
niaco.

14 Interim vero Willelmus deliberans prudenter de omnibus, quæ ad se pertinere videbantur, ac si in procinctu miles expeditus, ne forte ad fidei certamen ei properaturo res diu licenter usæ, non necessitas parentum, aut speciositas carnalium fratrum, seu vici ac latifundia, atque castella eorum quæ perplura erant, non saltem pietas nativi soli, vel generalis amor cunctorum obsisterent. Sed ut ab his omnibus liber, atque exoneratus viam mandatorum Dei prout disposuerat currere valeret, totum se divinæ commissit providentiæ. Regrediente igitur a Roma viro Dei

PER
GLA. RODULF.
Abit cum eo
Cluniacum.

Honorifice
excipitur.

Reccusat ex
humilitate
suscipere Sa-
cerdotium.

Praeficitur
cœnobio
S. Saturnini.

Militur re-
formaturus
monasterium
S. Benigni.

Dei Majolo, memor uterque propriae sponsonis, suscepit Willelmum in spirituale Christi filiationem, ac duxit illum ad locorum sanctissimum Cluniacum.

13 Ad quod cum venisset misit ante se ex suis unum, denuntians fratribus ut obviam ei ex more ornati procederent, quoniam excepturi erant quemdam secum advenientem, cui honor divinitus debebatur. Exceptus denique, ut Sanctus mandaverat, solemnī apparatu promovit eum honorifice cum consilio fratrum, quippe dum una sentire in illo vitæ meritum. Nam et isdem vir Dei Majolus peculiare frequentius cum eodem Willelmo de his, quæ veræ salutis sunt, exercebat colloquium. Jamque expleto in eodem loco plus minus anno integro, plus cunctis admirabilis, venerabilisque, nec non honestioribus imitabilis habebatur. Tunc namque spiritualis Pater judicavit eum Sacerdotio fungī dignissimum. Jam enim sacratus fuerat. Levitico ministerio : at ille humiliter pavendoque se subtrahens, dicens se omnino non esse dignum tractare tanti mysterii Sacramentum, Sanctus quoque nolens placorem animi ejus turbare, consensit ut voluit.

CAPUT V.

Praeficitur cœnobii S. Saturnini, S. Benigni, Verziacensi, et Besuensi; quæ reformat.

Interea venit quidam frater Præpositus cœnobii S. Martyris Saturnini, quod est super Rhodanum, precaturus sanetum virum Majolam, quatenus ei aliquem e suis commendaret, qui eum cum fratribus sibi commissis ad salutis viam agnoscentiam instituire valeret. At vir misericordiae gemina consideratione inspiciens, unius videlicet juvenem, alterius quoque obedientis probationem : Domnum protinus commisit Willelmum. Qui omnino nil dubitans aut renitens, perrexit humiliter ad Patris imperium obsecraturus ei qui ad hoc venerat utilitatis animæ gratia. Habebat enim præfatus vir plures fratres secum simul degentes, una tamen voluntas omnium, par consensus, similiter operatio, modus operandi, ac psallendi, atque edendi, et totus horum habitus charitatis gratia uniformis, Willelmo revera, ut ipsis convenerat, præceptore, Cluniacensi ex more. Enimvero quidquid illorum erat peculiū communis in Ecclesia eremus esse videbatur, atque isdem postquam ad potiora Willelmus sublimatus fuisset, referre erat solitus, nusquam se locum optabiliorem reperisse ad eam quam obtinere deliberaverat pauperiem consequi vel extremitatem sanctitatis.

17 Memorabili igitur Patri Majolo sub eodem tempore suggestum est a Brunone venerandæ memoriæ Lingonis Pontifice, ut monasterium egregii Martyris Benigni, quod juxta Divionense castrum antiquitus veneratur, ad redintegrandum divini cultus ordinem, qui in eodem loco omnino defecerat, susciperet, et sicut per plurima cœnobia jamdudum agere consueverat, ita et istud in melius reformare satageret. At vir sanctus motus pietate ad preces Pontificis misit continuo qui ad se reduceret Willelmum. Jam enim cum eodem fratre, cui illum commiserat, annum et semis pie vivendo expleverat. Cui utique ad se revocato prædicti sancti Martyris monasterii dulci imperio paternam ovilis Christi curam commisit. Spondit insuper ut quidquid juvenis ad spiritalis hujus negotii incrementum optaret, ipse libenti animo æqui penderet. Episcopo nihilominus in Dei fide pariter et sua contestatus est, ut illi more dulcissimi Patris advocatus et cultus, adiutor atque consolator in omnibus esset. Qui integerrima observatione monitui ejus obaudiens ultra quam credi potuit illum in vita dilexit. Clemens igitur Domnus Willelmus ad

sibi destinatum suscipiendi ac regendi gratia monasterium missis cum eo a Sancto Majolo quibusdam ex honestioribus Cluniaci fratribus, ibique honorifice exceptus, atque ab eodem Præsule Brunone monachorum Pater est ex more consecratus.

18 Cumque acerrime ac vigilantī studio se sibi que commissos pro Dei amore disciplinis regularibus subderet, non multo post commissum ei ab Henrico venerabili Duce monasterium etiam Verziaci castrī ex latere situm, ubi antiquus Confessor Christi Sanctus requiescit Viventius. Illud quoque, veluti primum, modulamine regulari erat distinctum, illoque in melius reformato, tertio nihilominus destituto, ac recte vivendi lege super fontem posito Besuae, Apostolorumque Principi sacro ab eodem Brunone Pontifice constituitur Pater. Erat antiquissimum, ac sæpius paganorum seu pessimorum quotcumque hominum infestatione desolatum.

19 Ad hujus nempe redintegrationem dum toto conamine invitaret contigit ut prædictus Episcopus cum Comite, ipso patre præsentē, colloquium patris haberet. Post cetera dixit Præsul in aure Comiti, ut Abbati, utpote propinquo scilicet suo leniter suggereret, ut elationem, ne forte pro virtutum gratia, vel rerum copia surreperet, caveret. Ille quoque reverenter accedens dixit ut monitus fuerat. Tunc Pater Willelmus vultu alacri eidem Comiti hujusmodi responsum protulit: Si, inquit, cognoscere potero, quod augmentum terrenarum opum vel possessionum unius tantum diei nostræ vitæ protrahat spatium, persuaderi non mihi potest quin horum extollat incrementum. Hoc autem responsum dum Comes retulisset Episcopo, admirati sunt uterque ejus prudentiam, pariterque lætati propter humilem illius sapientiam.

CAPUT VI.

Rogatu Ducis Normanniæ erigit cœnobium Fiscannense : et variis in monasteriis constituit scholas publicas.

Cum igitur fama sanctitatis illius jam latius deferretur, Normannorum Dux venerabilis illam comperiens Ricardus, misit ad eum reverenter supplicans ut ad se veniret, qui tandem libenter ut rogatus fuerat pergens venit ad eum: a quo etiam sicuti decebat honorifice susceptus est. Cujus sanctissimis cum recreatus, ut erat totius boni amator, Dux fuisset eloquiis, obsecrans illum ut Ecclesiam sanctæ et individue Trinitatis nomini et honori dicatam in loco Fiscannensi cognomento antiquitus constructam, a suo tamen patre Richardo honorificentius reformatam, ordine Monachorum suscipiens decoraret. Erat enim illic more vivens carnali, jugo soluta regulari, clericorum levis conciola. Cernens denique Pater Willelmus illius animi devotionem promisit se cum Dei adiutorio illud, quod poscebat, impleturum. Qui pariter venientes ad prædictum locum satis sublime ac solenniter commisit ei isdem Dux cum aliquibus Episcopis dominium et curam regiminis totius loci. Jam vir Domini congregavit ibidem monachorum regularem catervam, ita videlicet personis numerosam, ac bonorum studii copiosam ut triplici sui numero præteritorum numerum excelleret Clericorum. Quod cernens jam dictus Princeps, multorum donorum ac possessionum largitionibus ampliavit locum. Monuit etiam tam Abbatem quam ceteros fratres sæpius, ut ab illo peterent quidquid suorum utilitati expedire nosset, utpote quoniam de hac re secundum velle provenerat ei et posse.

21 Interea cernens vigilantissimus Pater quoniam non solum illo in loco, sed etiam per totam provinciam illam, nec non per totam Galliam in plebeis maxime

Committitur
illi Verziacense cœnobium;
*De quo
13 Januar.

Deinde Besuense.

Monitus ut a
vana gloria
caveret, quid
responderit.

NOT. 18.

A Duce Normanniæ evocatur.

Traditur ei Fiscannense cœnobium.

Eo inducit monachos.

Richardi Ducis in eos liberalitas.

Constituit qui
gratis do-
ceant legere
et psallere.

*forte
tenues.

Floret ejus
industria
Fiscannum.

Ecclesiam
S. Benigni
reædificat.

Infra 4 Jan.

Reliquias
S. Benigni
invenit.

Honorificen-
tius recon-
dit.
Templum re-
staurat.

maxime scientiam psallendi ac legendi deficere, et annulari Clericis, instituit scholas sacri ministerii, quibus pro Dei amore assidui instarent fratres hujus officii docti, ubi siquidem gratis largiretur cunctis doctrinæ beneficium ad cœnobia sibi commissa confluentibus; nullusque qui ad hæc vellet accedere prohiberetur. Quin potius tam servis quam liberis, divitiis cum egenis uniforme caritatis impenderetur documentum. Plures etiam ex ipsis, ex cœnobiis, utpote rerum tenaces, accipiebant victum. Ex quibus quoque nonnulli in sanctæ conversationis monachorum devenere habitum. Cujus denique institutionis labor nimium optabilem diversis Ecclesiis contulit fructum. Nam præfatum, ut dicere cœperamus, locum taliter claustris atque officinis regularibus, ceterisque bonorum copiis adornavit, ut præ ceteris illius provincie felicibus semper floreat incrementis.

CAPUT VII

Restaurans templum S. Benigni, reperit ejus reliquias.

Contigit ergo postmodum, quatenus pars Ecclesie beati Martyris Benigni, cui auctore Deo primitus pater datus fuerat, ruinam corruebat. Quam cum reformare cuperent artifices cæmentarii, graviorem pars eadem dedit ruinam. Quod cernens vir Deo devotus, intellexit divinitus sibi dari indicium, quod totum a fundamentis renovari conveniret templum. Illico summo mentis ingenio cœpit ipsis Ecclesie reformandæ mirificum construere apparatus. Quam denique cum cœpisset reædificare positione mirabili valde longiore ac latiore quam fuerat; ignotus tamen erat universis locellus, quo pretiosi Martyris membra clauderentur Benigni, quia solerti cura taliter antiquitas fuerat recondita, ut illo fiducialiter veneretur Martyr per ævum, ubi felici morte occubuit propter Deum, sed a quibusdam incautis dicebatur etiam ibi non haberi. Cujus ignoratio rei nimium mostificabat animum Patris Willelmi. Tali quoque defectu anxio revelatum est visione pulcherrima per ipsum Dei Martyrem ipsius honorabile sepulchrum. Erat enim, ut beatus multorum sanctorum descriptor miraculorum Gregorius Turonorum Pontifex refert, pergrandis arca lapidei sarcophagi continens illum. Pro cuius incredulitate narrat idem Sanctus alterum sancti nominis Gregorium Lingoniensem Episcopum acrius quondam fuisse increpatum. Cujus namque positionem loci antiqua vetustas occultavit. Nam coram præcipuo illius monasterii altare profundius habebatur defossam memoratum sepulchrum. Quod continuo requirens invenit, aperiensque contingere meruit sacratissima egregii Martyris ossa, in cuius enim celebri quod in descripta ipsius passione legitur, vulnus ferreo illatum vecte apparuit. Quæ omnia integro numero præsentibus honestioribus tam Episcopis quam ceteris diversorum ordinum vel sexuum cum odoriferis thymiamatibus ac psallentium choris in eodem recondidit sarcophago, indeque; paullulum ad orientem illum amovens in pulcherrimo atque incomparabili locavit tumulo. Dehinc namque Pater venerandus acriori accensus devotione reformandæ opus basilicæ constanter, quemadmodum decreverat, accelerabat perficere. Quoniam, ut diximus, et præsto est cernere, totius Gallie basilicis mirabiliorem atque propria positione incomparabilem perficere disponebat.

CAPUT VIII.

Reformato monasterio S. Arnulphi Sacerdos abijt Romam. Ægrotat in reditu.

Omnipotentis etenim Dei gratia in ipso cooperante cœpit illius fama sanctitatis circum adjacentes seu longinquas penetrare provincias. Nam Præsul Mentensium Adalbero reverenter satis illum evocans, commisit eidem Sancti Arnulphi Confessoris regendum ac meliorandum, ut agere consueverat, monasterium. Suscipiens ergo illud brevi tempore reddidit emendatum. Tunc enim devota concepit merita, ut Apostolorum Principis Petri sanctissimi limina visitatus adiret. Stabiliens nempe cœnobia sibi commissa idoneis Præpositorum seu ceterorum officiorum personis, ut decreverat, Romam orandi gratia perrexit. Visitatis quoque Sanctorum sepulchris vel oratoriis, sacris etiam Missarum per semet celebratis sollempniis (nam præfatus Bruno Episcopus Sacerdotium illi imposuerat) cum Apostolica benedictione consolatus regreditur ad patriam, cœpit febricitans ægrotare. Jam jamque ad cœnobium S. Virginis Christinæ perveniens in lectum decubuit. Qui paullulum convalescens Vercellis devenit, rursusque ibidem pravius periclitari cœpit. Tunc quoque, ut idem referre erat solitus, et etiam bonæ memoriæ Gerbaldus almi Patris Majoli monachus, ac prædicti cœnobii S. Christinæ Abbas perhibebat, dum in ecclesia Sancti jaceret Eusebii Præsulis per quatuor vel quinque horarum spatia ita factus est exanimis, ut nullum omnino spiramen in ipso cognosceretur. Sed tamen ignoratur quid tunc divinitatis persenserit. Quoniam paullulum in se reversus voce qua poterat lingua palpitans hæc personabat verba: Domine Jesu Christe Rex æternæ gloriæ, suscipe me, si placet, quoniam bonus es, non dubito ad te ex hoc corpore transire. Sciendum vero est quoniam istius mora ægritudinis, ut eventus rei subsequens demonstrat, non fuit impedimentum tantum quam gratia spiritualis lucri.

PER
GLA. RODULP.

S. Arnulphi
monasterio
præficitur.

II Romam.

factus antea
Sacerdos.

Ægrotat, Ver-
cellis,

Plures horas
exanimis
jacet.

CAPUT IX.

Rogatu fratrum, Fructuariense cœnobium extruit in Italia.

Occurrentes ei denique illucres ipsius germani fratres, levi evectioe deduxerunt illum ad sui juris prædia confovendum, ardentem enim desiderabant videre illum, quoniam compungebat corda eorum divina absentia pietatis. Convalescente quoque eo ab ægritudine post aliquot dierum spatium convenere ad illum quique suorum ac plures domini vicinorum, et suadere illi cœperunt promittentes se plura largituros, si in nativa patria cœnobium sibi, sicut in externa audiverant illum fecisse, reedificare inciperet. Tunc etiam, quod potissimum fuit, duo ipsius germani, videlicet Godefredus atque Nitardus, viri spectabiles secretius illum cum Comite maxime partis Burgundiæ Willelmo, qui etiam ejusdem patris, de quo sermo est, extiterat affinitate propinquus adeuntes sponderunt se sæcularem relicturos militiam, ac se suaque omnia in omnipotentis Dei peculiare dominium devenire. His auditis Dei cultor illico fiducialiter cœpit tractare de cœnobii, unde rogabatur, constructione. Qui pariter communi consilio et voluntate locum quærentes rei hujusmodi aptum reperere in rure paterno a Pado distantem flumine quaterno milliario, solitarium, cognomento Fructuariensem. Ibi namque collocari præcepit basilicam, quam præsentem Arduino Rege cum aliquibus Episcopis sacrari jussit in honore genitricis Dei Mariæ, Sanctique

A fratribus
benigne exci-
pitur.

Fructua-
riense cœno-
bium in Italia
ædificat, ornat
reliquiis SS.

PER
GLA. RODULF.

Sanctique Benigni Martyris, atque omnium Sancto-
rum. In qua etiam isdem Rex cum sua conjuge et
filiis humatus quiescit. Ad quam nihilominus tam a
Romana urbe, quam a diversis partibus plurima con-
gregavit sanctorum Martyrum corpora. Brevi namque
in spatio temporis collecta est ibidem numerosa fra-
trum congregatio, Deum timentium, instituta B. Be-
nedicti Abbatis præcipui servantes, quæ isdem Pater
Willelmus a S. Majolo Cluniaci didicerat.

CAPUT X.

S. Odilonem ad Religionem convertit.

Multos con-
tur ad reli-
gionem con-
vertit.

Revertens igitur post hæc ab Italia, omni studio
satagebat e diversis partibus terrarum colligere viros
servituti Christi idoneos, suadendo eis vitæ cælestis
gloriam, pariterque comminans inferorum supplicia.
Tantam enim ei Dominus cum ceteris virtutibus vir-
tutem salutaris verbi concessit, ut quibusque doctri-
nam illius suscipientibus summam conferret fidei
firmitatem, bonarumque virtutum augmentum, ac vi-
torum emendationem. Omnibus enim sicuti expedire
noverat sive leniter, seu asperime, charitative
tamen hujusmodi exhibebat.

S. Odilonem
ad religionem
convertit.

26 Contigit ergo illum aliquando cum viro per om-
nia desiderabili, Domno scilicet Odilone, adhuc illo in
canonicali habitu degente, de vera animarum salute
habuisse colloquium. Intelligens vero illum niti ad
sanctitatis culmina, cœpit illi attentius suadere, ut
quod potissimum fore creditur quantoque explere
satageret. Negotiis videlicet sæculi istius abjectis,
Christum Jesum sequi liceret expeditius. Compun-
ctus illico vir clarus libenter se facturum promisit
quod Pater suaserat Willelmus. Nam post paullulum
ad cœnobium nominatissimum honorifice deveniens
Cluniacum, ibique a S. Majolo est devote susceptus,
atque in habitu sanctæ conversationis monachus ex
more sacratus est. Cujus etiam conversatio in tantum
extitit cara Deo, et dulcis Deum diligentibus, ut isdem
Sanctissimus Majolus sibi commisso gregi allegans
illum in vita, qualiter post ipsius obitum haberent Pa-
trem atque Pastorem. Quod ita manifestissime et
utiliter fieri contigit. Quam enim præmaximam exinde
dum adviverent dilectionem inter se habere dum
alter eorumdem alterum sibi utcumque præferens,
exprimi non valet.

CAPUT XI.

*Quidem ei adversantes male pereunt. S. Hen-
ricum Imp. et Robertum Gallie Regem sibi
iratos conciliat.*

S. Aprimonachos perse-
quitur Erman-
nus Episc.
Tullensis.

Quorundam etenim nomina aliquando interpreta-
batur sive ad profectum sive ad detrimentum ipso-
rum. Cum igitur post mortem Bertoaldi Tullensis
Pontificis, qui ei monasterium S. Apri Confessoris
commiserat, eidem Episcopatu quidam Ermanus
Præsul datus fuisset, ita cœpit exosos hujus Patris
habere monachos cum sua institutione, ut etiam hone-
stissimum fratrem, Widricum nomine, qui post illum
ejusdem loci pater devotus extitit, cui tunc cetero-
rum cura imminabat, baculo verberatus eum im-
pigerit. Quod dum Patri relatum fuisset, ad nomen
illius alludens ait : Secundum suum nomen, inquit,
facit Episcopus iste. Nam lingua barbara Erman, in
nostra Homo errans dicitur. Ac deinde : Si enim
Christi pastor fuisset, illius oculos minime lacera-
ret. Sinite illum, verus Pastor novit, et ipse quæ sua
sunt colliget. Non multo post denique pergens in lon-
ginquum secularia exacturus negotia crudeliter obiit
peregrina potitus sepultura.

Peregre mori-
tur.

28 Simili invidia quoque Leo Vercellensis Episco-

pus ad actus universos istius Patris extiterat infestus.
De quo etiam talia narrare solitus : Hic ergo crude-
lissimus Leo totus est sine Deo, quia si fuisset Deus
cum eo, quæ illius sunt amaret pro illo. Affirmabat
autem post mortem et æternaliter illum esse damna-
tum. Manifestissime siquidem in multis claruit,
quoniam quisquis illum odio habuit exinde penas
luit; sicut vice versa ut ad conspectum illius ventum
fuisset statim mirabantur semet ab his, quæ intende-
rant exprimere, alienatos fuisse, amisque ferocitate
rei præteritæ, quidquid id erat, totum procedebat
ex mansuetudine.

Leo Vercellen-
sis Episcopus
cum vezat :
æternum
damnatur.

29 Heinrico siquidem Imperatori de eo suggestum
fuerat, quod illi derogans illumque contemnendum
adjudicans, Arduini quoque parti, qui sibi Italiæ
regnum præripuerat, faveret, illumque pro posse
defensitaret. Ex hoc quippe viro Dei quamvis abs re
iratus fuerat. Ille viro ut comperit, ad illum per-
gens, rei veritatem sese purgando pandit, atque si
quid erat odii a corde illius detersit. In tantum etiam
isdem Imperator postmodum illum dilexit, ut illi
dona largiretur plurima, et quidquid ab eodem vellet
fieri continuo impetraret.

S. Henrico
Imperat. ca-
rus.

30 Pari namque ratione Rotberto Francorum Regi
de ipso indicatum fuerat, quod Brunoni prædicto
Lingonum Episcopo, qui Regi minus adquiescebat,
taliam suaderet, quæ regali juri nimium resisterent.
Ille vero simul et Regina conjux illius propter hoc
illi irati comminati sunt aliquotiens cœnobii ejus
dammum inferre maximum. Adiens ergo intrepidus
amborum præsentiam ita illorum divini verbi virtute
iram compescuit, ut etiam summam dignitatis gra-
tiam apud illos obtineret.

Robertum
Gallie Regem
sibi iratum,
conciliat.

31 Nam cum illorum filius, qui pro juventutis
elegantia ac liberalitate Hugo Magnus cognominaba-
tur, jam in Regem unctus obisset, ac Pater uterque
pro morte ipsius pene usque in suimet necem cordis
dolore et luctu affigerentur; tunc accessit ad eos
spiritualis medicus, et ait : Non infelices enim vos pu-
tare debetis, quod talem amisistis. Quin potius felices
valde, quia talem habere meruistis. Ego, inquit,
ex ullo hominum gradu non tam paucissimos salvos
futuros aestimo, sicut de Regum. Qui cum attoniti
responderent. Quid hoc dicis Pater? Respondit : Non
audistis, inquit, sacer Canon quomodo refert, vix
tres de triginta Regibus bonos extitisse? Idcirco
cessate, quæso, hunc juvenem flere mortuum, sed po-
tius congratulamini ei, sicuti requie datum et a malis
liberatum. His dictis ita consolans illos placabiles
fecit, ut viderentur habere quod plangerent, et Deum
dicerent visitasse illos per sanctum virum.

Eum et uxo-
rem in funere
filii iratum
conciliat.

CAPUT XII.

*Diligitur a summis Pontificibus. Joannem XX
libere monet.*

Præterea Pontificibus Romanis Pater Willelmus,
qui suo tempore præfere, in tanta veneratione ac
reverentia est habitus, ut quidquid illis suggestisset
sive per se, sive per aliquam legationem libentissime
implere studebant. Nam et Joannem Papam spiritua-
lia dona per orbem maxime Italicum, auri vel argenti
pretio distracta minus curantem tali invectione mo-
nere studuit per epistolam hæc continentem : Parcite,
quæso, parcite, qui dicimini sal terræ, et lux mundi.
Sufficiat hominibus jam semel Christum fuisse ven-
ditum pro communi salute universorum. Jam enim
refugæ veri luminis, solo nomine Pastores, ovile
Christi, imo membra illius, videte post vos quo eunt.
Si juxta fontem tepet rivus, in longinquum fostere nulli
dubium est. Idcirco cura quibusdam venditur ad summum
interitum. Volo vos pastores ac Pontifices omnes in
commune judicis securim gestantis, apud januam
assistentis

Summis Pon-
tificibus ca-
rus.

Monet Joan-
nem xx Pa-
pam de simo-
nia.

Pontifex non
offenditur.

assistentis memores. Quam epistolam Papa libenter amplectens grates ac benedictiones tanto Patri retulit, Deumque in illo glorificavit. Sed et illud denique in eodem Patre fuit valde memorabile, quod multum etiam nobiles venenatis infecti verbis malorum, dum adversus illum contumeliarum verba dicenda conceperant, seu jurgia ultionis vice referenda, vice si quis illum dilexit, mercedem a Christo percepit illius auctorem sanctitatis. Fertilem igitur gratiam ac dona uberrima a bonorum omnium largitore Pater iste promeruisse evidentissime passim claruit.

CAPUT XIII.

*Plura gubernat monasteria. Suos egregie in
spiritualibus instituit.*

Præest mo-
nasteris 40
monachis
1200.

Sed nos lectoris tædium caventes plurima silentio tegimus. Erant namque tam monasteria, quam cœnobita atque cellula monachorum circiter quadraginta, quæ illius patrocinio tute cunctorum bonorum affuebant copiis; Fratres vero in ipsis degentes proculdubio plus mille ducenti. Quibus inerat fides integerrima, ut quamdiu id devote exercerent, quod ab eodem Patre didicerant, nil mundi hujus formidare debere, aut cuspis suæ utilitatis rei indigentiam pati. Id ipsum enim suis sæpissime inculcabat a Deo sperare et credere, quod etiam plurimis probavere experientis. Nam aliquando per diversa terrarum euntes itinera dum ex eventus facie perturbari potuissent, dicere erant soliti: Domine in fide Patris Willelmi fac nobis sciri. Nec ullus illorum unquam hoc dicens ope caruit.

In fide ejus
precantes ex-
audiuntur.

34 Instituit quoque simplicioribus, vel idiotis, e seculo ad se confugientibus fratribus orandi formam, quinque modis mystice constantem, ut videlicet quot sensibus humani corporis Deus offenditur, totidem vocum clausulis ad misericordiam rogaretur. Erat autem hujusmodi: Domine, Jesu, Rex pie, Rex clemens, pie Deus. Subjungebatur vero singulis Misere. Supputabatur namque taliter, ut si verbi gratia in decemvocalibus articulo juncturis ter et quinquies itentidem revolvendo devote diceretur, psalterii tota series mutuata persolveretur. Unde etiam pro psalterio apud illos habebatur, ut Pater docuit, et cognominabatur.

Rudes docet
orare.

Mortificatio
monachorum
ejus.

35 Mortificatio nempe carnis, et abjectio corporis, ac vilitas vestium, ciborumque extremitas vel parsimonia, in suorum universis ac si naturaliter viguit. Ipsius etenim sermonis salitudo æqualiter cunctis prout videbatur in gratia erat condita. Pietatis quidem et misericordiæ expleri nequit quantum operis dabat. Cum supernæ dulcedinis nectare, artificialis etiam musicæ perdoctus ac comptus dogmate, quidquid in psallendo chorus suorum psallebatur die ac nocte tam in antiphonis, quam in responsoriis vel hymnis, corrigendo et emendando ad tantam direxit rectitudinem, ut nullis decentius ac rectius psallere contingat in tota Ecclesia Romana. Psalmorum nihilominus concentum dulcissimo ultra omnes distinguens decoravit melodimate.

Musica erat
peritus.

Cantum cor-
rigit, ordinat.

CAPUT XIV.

*S. Benigni ecclesia dedicatur. Concionatur
Guilielmus.*

40 monaste-
ria ab eo vel
extructa vel
restaurata.

Erant igitur, ut diximus, sub ejusdem patrocinio tam maxima quam minora per plura monasteria atque cœnobita, quæ videlicet ipse omnia aut a fundamentis innovavit, vel ampliando honestavit. Nam sancti Martyris Benigni, ut dicere ocepimus, cui Deo auctore primitus Pastor allegatus fuerat, basilicam incomparabili opere pene expletam jam Brunone defuncto,

Lambertoque in sede illius subrogato placuit ut eadem basilica Pontificali ex more benedictione sacraretur. Tunc denique ad votum ipsius Patres convenere die designato, e diversis provinciis, non solum Episcopi, verum etiam quorumcumque ordinum promiscuæ plebis innumera multitudo. Erat enim autumnus dies tertius Kalendarum Novembrium, ante videlicet natale ipsius Martyris, qui omnia rite ac solemniter, ut concedens erat, explentes petierunt qui aderant Episcopi, ac quinque Religiosi Patrem Willelmum, ut in die tantæ consecrationis tam ipsis quam universæ plebi inter sacra Missarum solemnia divini eleemosynam impenderet verbi. Ipse vero, ut erat bonis omnibus obsequens, agere non distulit, sed mente pia, corde contrito, vultu alacri, spiritu Sancto plenus in hæc verba cum lacrymis erupit: Convenistis fratres et sorores, grex pretio Christi sanguinis redemptus; convenistis, inquam, ad nuptias ipsius sponsæ, matrisque vestræ cælestis ac sempiternæ Ecclesiæ, quæ idcirco universalis dicitur quoniam non solum quod in omnes mundi terminos dilatatur, sed etiam pro eo quod nulla immanitas criminum illius superat, si tantum fides adsit, dona misericordiarum. Quæ scilicet Patriarcharum mysticis præsignata figuris, Prophetarum ostensa præsaigiis, Apostolorum auctoritate ac labore constructa, et Martyrum sanguine consecrata. In qua abluti ac renovati a culpa veteris piaculi per salutaris undam baptismatis, sicque induimini prima stola Angelicæ beatitudinis, quam amisistis in transgressione parentis primi incolæ paradisi. Deinde vero editis carnem ac potatis sanguinem illius omnipotentis agni, qui vos præ ceteris mundi creaturis formans et redimens invicta benignitate elegit ad sui atque Patris regnum, sanctique Spiritus gloriam possidendam, ad quam dilectissimi tendere vos invito, moneo, obsecro per charitatis ignem, et humilitatis, atque castitatis continuam custodiam. Exaudire, inquit, contigisset mihi ex vestrae unanimitatis devotione hujus sanctificationis concursus. Sed quia nimius mœror mentem deprimit ex signis satanæ quæ evidentissime apparent in populo Dei: Non, inquiens, despicietis quibus est adhuc mens sanior, quæ scissuræ et detractiones vestium rabidissima? quæ attonsuræ per cervices virorum? quam turpis in barba chiripilatio maxillarum? quam nugacissima pene universorum et insanissima actitatio? Quam lasciva ad omnes pene sermones ore terriore juramenta? Ista etenim universa recentia et nuper crassata, non ex religiositate Christianitatis processere, quin potius ex diabolicæ superstitionis rabie emersere. Exinde quoque pullulat radix omnium malorum superbia, ceterorumque vitiis fomenta. Atque vos ipsi judicate, si non ipsius famuli estis, cujus insignia et stigmata in vobismetipsis geritis. Nam et me pudet dicere dum penitet reticere, quoniam expectatis dulcedinem verbi, et ego propino vobis generaliter amaritudinem redargutionis. Moneo etiam illum si quis est in tota hac plebe qui vel quinque solidos, seu quippiam ad hujus sancti Martyris obtulit reedificandam muneris ecclesiam, quam præ oculis habetis, coram cunctis referat. Dum ergo non inveniretur quispiam aliquid contulisse; rursus ait, Videte fratres amantissimi, inter quas spinas atque incendia pessimorum hæc aula omnipotentis Dei per fidem sui testis Benigni, ad quam elegantia excrevit ipso cooperante fastigia. Volo vos, si placet, assidue esse memores quam velox unicuique sit mundanæ curæ et ambitionis depositio. Propter quod obsecro cum nostri auctoris adjutorio resistite vitis, et maligno diabolo; virtutes quoque præclaras assumite et collite, benignissimo Deo conditori ac redemptori vestro in cunctis obaudite, qui vos per fidem et orationes ac merita omnium fidelium suorum dignos faciat introducendi

PER
GLA. ROULF.
S. Benigni ba-
silica solem-
niter dedica-
tur.

* forte, qui-
que.

Ejus concio
in dedicatione
ecclesie.

PER
GLA. RODULF.

ducendi cum eis in sempiternæ gloriæ regnum, per Jesum Christum dilectum filium suum. Dumque ille ita perorasset, ac responsum ab omnibus fuisset, Amen; qui singultus! quantæ lacrymæ! qui gemitus per totam agebantur ecclesiam, exprimi non valet. Omnibusque rite perfectis cum gaudio quique rediere ad propria.

Multa deinceps facta ad sepulchrum S. Benigni miracula.

37 Ex illo etenim die in eadem basilica præcipue ad tumulum gloriosi Martyris factæ sunt multimodæ curationes diversarum infirmitatum, quæ etiam ob multipliciter scribi nequeunt. Sed etsi quis cum fide plena sibi deprecens quæque utilia proculdubio adipiscitur, si talis sit ut promereatur Sanctorum meritis et orationibus.

CAPUT XV.

Guilielmi miracula.

S. Guilielmi
miracula.

Nec prætereundum nobis videtur quod dum Patris Willelmi alloquio multi fuerint in mente recreati, plures etiam in corpore tactu ejusdem redintegrati, oratione refocillati, visitatione confortati, ac benedictione firmati. Et quamvis nunc minus audiatur quod olim Christi sequacibus usui fuit, suscitare mortuum, pauca tamen de pluribus, ut testati sumus, quæ Dominus per istum operatus est dicemus. Reverenti namque illi quondam a cœnobio Sancti Vivenii Confessoris, cum jam adpropinquaret S. Benigni monasterio, obviam habuit promiscui vulgi turbam plangentem ac repedantem a spectaculo cujusdam miserrimi, videlicet ex ejusdem servorum familia S. Benigni, quem magistratus crimine convictum, morteque suspensionis patibuli adjudicatum deliberaverat. Quod audiens misericors miliario distans a loco dimisso equo illic quantocyus occurrens hoc tantum dicebat: Jesu, Jesu, qui pepercisti latroni in Cruce, miserere; jussitque suis velocius infelicem illum, quem cernebant e trabe pendere, jam rigentem deponere. Iste vero toto prostratus corpore orationi incubuit. At illi solventes lora guttur illius arctantia exanimis in terram cecidit. Ad quem accedens vir pius, ait: Surge, inquit, Dominus imperat. Ipse vero aperiens oculos crexit se admirans valde sibi superesse. Qui cum viro Dei egrediens exultantibus cunctis ad monasterium plures postea vixit annos. Multos nempe ab hujusmodi patibuli suspensio ac nee per diversas provincias tam interventu, quam redemptionis pretio liberavit.

Suspensum ad vitam revocatum.

Mitis in exactione redituum.

39 Nam et tribus monasteriorum utilitatibus Præpositis illud sæpius inculcabat, ut in exactione sibi commissorum forent providi, ne forte nimis tenues pro census reditu affligerentur. Dicebat enim se magis velle largiri egentibus, quam exigere quidpiam ab indigente. Itinera quoque ejus per civitates et vicus seu quorsum haberet, ingens pauperum atque infirmorum turba præoccupaveret. At ipse liberalis et largus beneficiorum erat universorum impensor. Desiderabatur enim ab omni hominum ordine vel sexu ipsius præsentia sicuti unius e Patriarchis aut Apostolis Domini.

Quosdam in somnis eis apparens, monet.

Auctori apparatus, eumque monet; Qui ejus jussu historiarum scribit.

40 Aliquantum etiam referebant illi sibi per visum in somnis apparuisse, seque de pravis actibus redarguisse, vel monuisse illos de communi animarum salute. Testor ego, inquam, ipsius ac virtutum matrem charitatem, quoniam quondam meorum culpæ facinorum offensus, et sensi illum ad horam amaricatum, secessi in aliud cœnobium ipsius ditioni minime subditum. Dumque illic degerem adstetisse mihi una nocte visus est aspectu placido, ac manu injecta caput mihi demulcens aiebat: Rogo ex me discas si non te

amare fingebas. Quin potius exercere te cupio quæ promiseras. Ipsius namque imperio maxima jam ex parte eventorum atque prodigiorum, quæ circa et infra incarnati Salvatoris annum contigere millesimum descripseram. Quæ etiam causa ad præsens opus me compulsi inflectere articulum. Idcirco omnes pariter oro ne propter hoc præjudicium de me fiat.

CAPUT XVI.

Venetorum in eum amor. Pie moritur Fiscani in Normannia.

Beatitudo igitur eximii Patris Willelmi jam ad tantam exereverat excellentiam, ut cunctas Latii ac Galliarum provincias ipsius amor ac veneratio penetraret. Nam Reges ut patrem, Pontifices ut magistrum, Abbates et monachi ut Archangelum, omnes in commune ut Dei amicum, suæque præceptorem salutis habebant. Quis enim unquam alius præter eum Veneticorum gentem in tam amica familiaritate habuit? Exaggerative secundum Apostolum loquimur, quoniam si fieri posset oculos suos eruisset, et dedissent ei. Si quidem Ursus Patriarcha illorum, ipsius sancti Patris decrevit effici monachus. Sed quia ipse dispendium illius gentis, quod foret pro tanti absentia viri considerans, in suo proposito permanere suasit. Quod etiam de multis similis rei gratia cognitum habetur fecisse.

Diligebatur a Venetis Guilielmi.

Galat. 4. 15.

* id est, Gracensis, filius B. Petri Ursoli, de quo xi Janna.

42 Jam vero in Dei opere magis adsiduus quam frequens cum esset in Italia suum biennio præstolans a sæculo excessum, sed rerum opportunitatibus exinde evocatus, ægerrime tamen ad Gallias remeavit. Cumque revisendi caritate cunctos Gorzense usque monasterium a se olim cum ceteris ad regulare specimen reformatum devenisset, quæ supererant invisere curavit. Dehinc ad prænominatum venit Fiscannum. Post aliquot vero dierum acerbis cepit doloribus affligi. Jam quippe imminente solemnitate Nativitatis Dominicæ prænosens suæ a Christo vocationis diem, convocatis ad se fratribus deliberans coram eis provide ac sapienter de cunctis quæ ipsius imitebantur patrocinio, quid vel qualiter agendum seu ordinandum foret, sicque universis præsentibus simul et absentibus sua benedictione firmatis ac Deo commissis, expetiit sibi dari salutare ac vivificum commeatum. Expletisque solemnibus totis octo diebus nil omnino loquens oculis tantum ad Deum erigens, illi soli intendens, illum solum mente respiciens; jamque adspiciebat felix anima, subito ad illum itura de vasculo carnis, in sua gloria Deum Majestatis.

Ægrotat.

Præscit obitus diem.

Sancti viaticum.

43 Anno igitur ejusdem Nativitatis Dominicæ MXXXI, Indictione xiv, a nativitate quoque ipsius patris ac Dei cultoris LXX, et ab adventu illius ad Gallias de Italia XLI, regnante Conrado Imperatore, in Francia nihilominus Roberto Rege, die Domicicæ Circumcisionis venerabili, atque ejusdem nativitatis octavo, vi feria mane dum aurora supervenientis diei pelleret tenebras, e mundo transivit a sancto istius Dei amici corpore anima felix et beata, lucerna videlicet orbis ad sempiternam ac deificam lucem, suis lugentibus, sed Angelis letantibus, cum quibus laudans ac magnificans benedixit Deum, in quo vivit quidquid juste subsistit. Sepultum namque est sacrum illius corpus honorifice in gremio ejusdem Sanctæ Trinitatis ecclesiæ in conspectu euntium ac redeuntium fratrum, ut quotidie siquidem præ oculis imitabilem haberent patrem, quem ad æternam justitiæ mercedem habuere institutorem: ipsiusque meritis et precibus valeant percipere æternæ vitæ regnum et gloriam cum Sanctis omnibus donante Domino Jesu Christo Salvatore.

Moritur 1 Januarii an. 1031.

Sepelitur.